

Adoptie is meer dan warme thuis geven

Er zijn weinig thema's die vanuit een kinderrechtenperspectief zo gevoelig liggen als interlandelijke adoptie. Dat heeft niet met de vraag naar aandacht voor kinderrechten te maken. Zowel internationaal als Vlaams is er grote unanimitie om kinderrechten als belangrijkste kapstok voor de organisatie van internationale adoptie te hanteren.

Het referentiekader hiervoor is het Haags Adoptieverdrag, een uitwerking van het VN Kinderrechtenverdrag. Het verdrag beoogt dat interlandelijke adoptie alleen plaatsvindt als het kind daar het meeste baat bij heeft en als zijn fundamentele rechten gerespecteerd worden. Ons land heeft het Haags Adoptieverdrag onderschreven. Dat weerspiegelt zich ook in de werking van de verschillende diensten die rond interlandelijke adoptie actief zijn.

Ondanks deze grote unanimitie zitten we toch met een knoop. Deze knoop heeft veel te maken met de wijze waarop we tot op vandaag naar kinderen en hun armoedige leefsituatie kijken (in het Zuiden dan wel elders). Onze blik kenmerkt zich door medelijden en hoop. Medelijden door de vaak precare situaties waarin kinderen daar leven of soms zelfs simpelweg proberen te overleven. Hoop, omdat het om kinderen gaat en dus het idee leeft dat deze kinderen nog gered kunnen worden. Interlandelijke adoptie gaat dan om het verschaffen van een gezellige en warme thuis aan kinderen die anders toch maar in de miserie blijven leven. Dat is nobel en lijkt tegelijk zo evident. Er is toch niemand die eraan twijfelt dat deze kinderen het hier zoveel beter hebben. En toch. De realiteit blijkt zoveel complexer. Een adoptiebeslissing heeft een enorme impact op het leven van het adoptiekind. Het kind krijgt immers niet alleen andere ouders, maar soms ook een andere naam en het groeit op in een andere omgeving en vaak in een andere cultuur. Uit het weinige onderzoek dat het perspectief van de geadopteerde kinderen centraal stelt, stellen we vast dat adoptie gepaard gaat met zowel positieve als negatieve gevoelens, vaak op hetzelfde moment. Adoptiekinderen zijn

bijvoorbeeld blij met het leven hier, maar ook benieuwd naar hoe het had kunnen zijn in het gezin van herkomst. Vaak zijn gevoelens niet te begrijpen en vooral niet uit te leggen. Zo verwacht de buitenwereld bijvoorbeeld dankbaarheid. Dat vinden adoptiekinderen moeilijk want zij hebben niet voor adoptie gekozen. Dat deden hun ouders. Zij zouden dankbaar kunnen zijn. Tegelijk willen ze niet ondankbaar zijn.

In ons recente advies over interlandelijke adoptie heb ik deze knoop proberen aankaarten. Zo is het voor ons zeer belangrijk dat er een maatschappelijke discussie en reflectie komt over welke kinderen wij in aanmerking zien komen voor interlandelijke adoptie. Er is bijvoorbeeld een tendens om vaker oudere kinderen te adopteren. Dat roept onder meer vragen op rond de begeleiding van deze kinderen, zowel bij de voorbereiding in het land van herkomst als bij de aankomst in ons land. Zijn we in staat om deze begeleiding te voorzien? Maar ook, vinden we dat een adoptiekind van 10 jaar contact met het thuisfront, zijn taal en cultuur kan behouden of is het voor dit kind beter meteen alle draden door te knippen? Of ligt het antwoord ergens in het midden? Dit zijn fundamentele vragen waarop we vandaag nog zeer sterk zoekend zijn naar passende antwoorden. De websites van de Vlaamse internationale adoptiediensten leren ons voorts dat kinderen regelmatig voor adoptie in aanmerking komen omwille van armoedesituaties in hun gezin. Ouders staan ten gevolge hiervan hun kinderen af voor adoptie. Dit betekent dat interlandelijke adoptie niet alleen gaat om het een nieuwe thuis geven aan kinderen uit weeshuizen, maar ook aan kinderen van wie de beide ouders nog in leven zijn. We zien in eigen land terecht een grote voorzichtigheid om kinderen die in armoede leven uit het gezin weg te halen enkel en alleen omwille van deze armoede. Moeten we voor de groep kinderen die voor in internationale adoptie in aanmerking komen niet een zelfde voorzichtigheid aan de dag leggen?

Interlandelijke adoptie vraagt dus om ernstige reflectie. Over de voorwaarden waaronder we het adopteren van buitenlandse kinderen kunnen toestaan, maar evenzeer over hoe we de finaliteit en de doelstellingen van adoptie zien. Het is binnen deze optiek dat ik ook heb gewaarschuwd voor het gevaar dat kinderen soms als handelswaar worden voorgesteld. Dat is geen aanval op de adoptie-ouders. Het gaat er me helemaal niet om deze groep ouders te culpabiliseren, laat staan te beschuldigen van kinderhandel. Het gaat er me wel om dat we zeer voorzichtig moeten zijn met de taal die we rond internationale adoptie gebruiken. Kinderen presenteren als “kindjes die zich goed integreren en snel aanpassen” getuigt van weinig respect voor kinderen en klinkt net iets te veel als het aanprijzen van een interessante deal. Het gaat me evenzeer om de wijze waarop – inclusief foto-en videomateriaal – de leefsituatie van kinderen in hun land van herkomst wordt gepresenteerd om zo eenzijdig adoptie te legitimeren. Met dit soort voorstellingen is niemand gebaat. De adoptiekinderen niet, maar evenmin de adoptie-ouders.

Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris